

YANG O'ZBEKISTON: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM

CONFERENCES.UZ

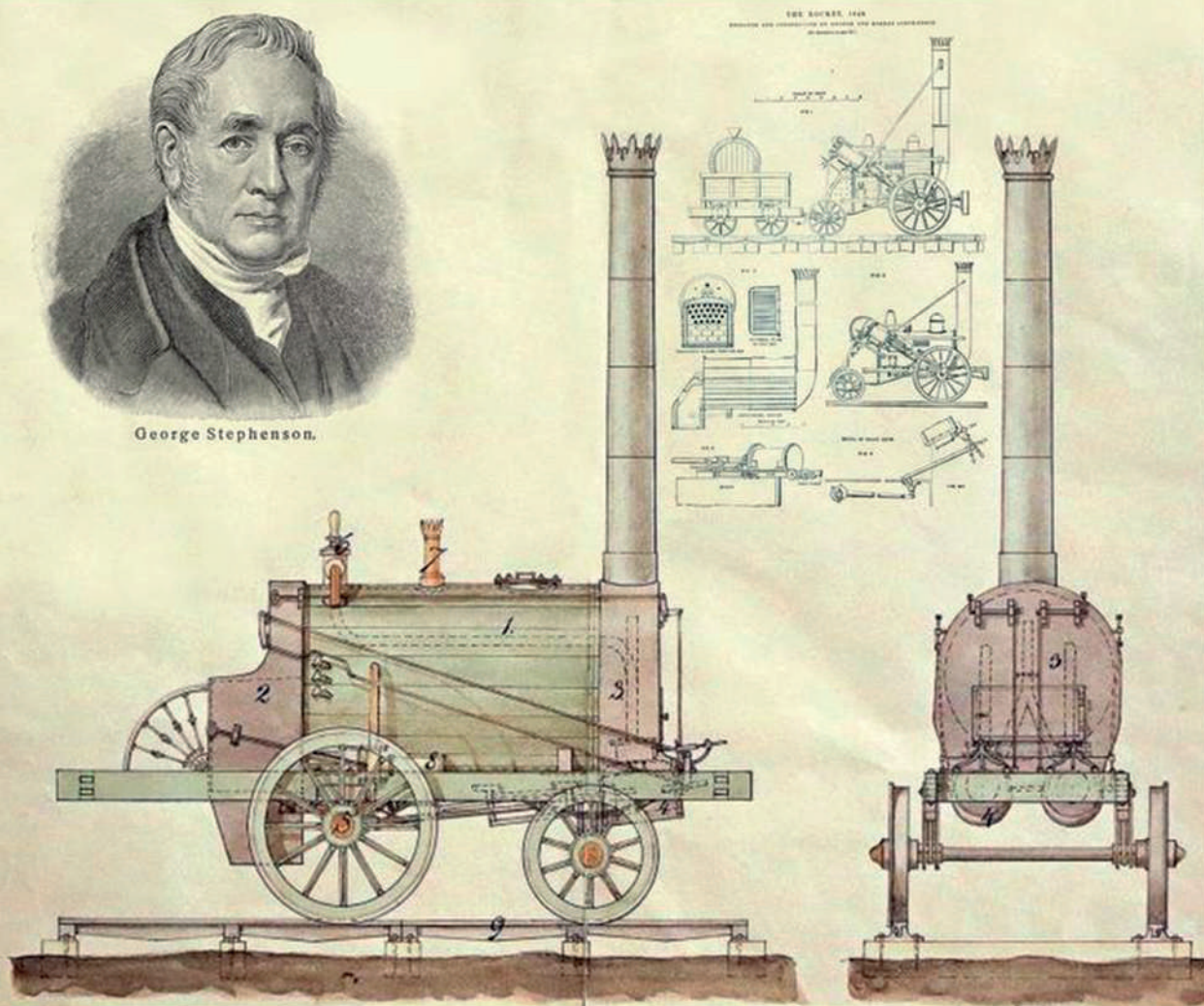
2023

DAVRIYLIGI:
2018-2023

DUNYODA BIRINCHI KASHF
ETILGAN LOKOMOTIV POYEZD

George Stephenson.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJY OLIY TA'LIM MUASSASALARI PROFESSOR-O'QUVCHILARI, YOSH OLIMLAR, DOKTORANTLAR, MAGISTRANTLAR VA IQTIDORLI TALABALAR

TOSHKENT SHAHAR, AMIR
TEMUR KO'CHASI, PR.1, 2-UY.

+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00

WWW.TAQIQOT.UZ
WWW.CONFERENCES.UZ

IYUL
№54

**ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН:
ИННОВАЦИЯ, ФАН
ВА ТАЪЛИМ
10-ҚИСМ**

**НОВЫЙ УЗБЕКИСТАН:
ИННОВАЦИИ, НАУКА
И ОБРАЗОВАНИЕ
ЧАСТЬ-10**

**NEW UZBEKISTAN:
INNOVATION, SCIENCE
AND EDUCATION
PART-10**

ТОШКЕНТ-2023

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” [Тошкент; 2023]

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” мавзусидаги республика 54-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 июль 2023 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2023. - 25 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар «Харакатлар стратегиясидан – Тараққиёт стратегияси сари» тамойилига асосан ишлаб чиқилган еттита устувор йўналишдан иборат 2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси мувофиқ:– илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари тахтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Хорижий тиллар факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Муҳаммадхон Ҳамидович «ТИИМСХ»

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпلامга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ СОҲАЛАРИДАГИ
ИННОВАЦИЯЛАР**

1. A.Vaxromova, M.Ergashev MODERN TEACHING METHOD FOR EFL AND ESL STUDENTS.....	7
2. A.Vaxromova, M.Ergashev TOTAL PHYSICAL RESPONSE IN ELT.....	9
3. Ҳақиқатбеков Зафар КАРЬЕРА СПОРТ ФАОЛЛИГИ ОМИЛИ СИФАТИДА.....	11
4. Ҳақиқатбеков Зафар СПОРТДА КАРЬЕРА ИНТИЛИШ МОТИВЛАРИ СИФАТИДА.....	13
5. Yuldasheva Rahima Bokhodirovna THE IMPORTANCE OF AN INTERNATIONAL STEAM STUDY IN DEVELOPING CRE- ATIVITY IN CHILDREN IN PRIMARY EDUCATION.....	15
6. Ibroximjonova Shahloxon Botir qizi TEMURIYLAR DAVRIDA TA'LIM-TARBIYA VA PEDAGOGIK FIKRLAR.....	17
7. Jo'rayeva Sayyora Vahobjon qizi PIRLS BU - BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI XALQARO BAHOLASH DASTURI.....	19
8. Sayimbetova Bazarxan Joldasbaevna HOW TO INCREASE CLASSROOM INTERACTION.....	21
9. Suyunov G'ayrat Nasullayevich TABIIY GEOGRAFIK BILIMLARNI SAMARALI O'RGANISHNING YETTI SIRI.....	22

ПЕДАГОГИКА ВА ПСИХОЛОГИЯ СОҲАЛАРИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

MODERN TEACHING METHOD FOR EFL AND ESL STUDENTS

A.Вахромова,
Student of Kokand State
Pedagogical Institute
Supervisor: **M.Ergashev,**
PhD, Kokand State Pedagogical Institute

Abstract: The traditional approach is being replaced by an increasingly popular communicative technique. Within the framework of its use, English is not something remote, but even the opposite. CLT offers more interaction between students and teachers. Students feel free to express and exchange their opinions, as well as actively participate in any communicative activity. However, traditions and cultures that expect children to listen and respect adults can also influence student behavior in EFL classrooms, and this may be one of the other factors preventing teachers from applying CLT in their classrooms.

Key words: communicative technique, methodology, emotionally-colored classes, origin of CLT, EFL (English as a Foreign Language).

Communication is a core function of human existence. As social beings, humans seek to communicate with each other, using a variety of tools from the time they are born. These tools include sounds, gestures, expressions, symbols, and words, among others. Communication is a social event that requires sending and receiving messages with shared understanding of meaning. The tools available for communication expand as a person grows and learns (Gooden & Kearns, 2013). For example, babies can use tools, such as crying, body movements, smiling, and grunting; As they develop and are exposed to more interactions, knowledge, and experiences, they can learn new ways to communicate with facial expressions, written/oral/sign language, dance, music, and other tools. Communication depends on the production or expression of a message and its reception. That is, a shared understanding of meaning is essential to effective and meaningful communication. This shared meaning must be developed through social interaction, or among participants. Just as a new parent grows to learn the meaning of different cries from an infant, meaning expressed through other aspects of communication including language, the arts, and expression, must be learned or discovered, and shared to be useful.

The need for a good command of English, both for communication and for written purposes, causes the need to apply the best the methodology of teaching English primarily for communicative purposes. This is a problem in language teaching, where researchers and teachers must work to bridge the gap between the theoretical understanding of methods and approaches to language teaching and the practice of language teachers in class. Teachers' choice of approaches, methods of language teaching and their practice in the classroom are studied by researchers and language teachers [Nunan, 1991. 264 p. ; Richards & Rodgers, 2001. 171 pp.]. Teachers choose their teaching methods regardless of what proponents of a particular method prescribe them to follow, and the practice of teachers in the classroom, as noted, reflects the theoretical consequences of various methods and approaches [Prabhu, 1990. 161-176 pp.].

CLT has become popular and widespread when teaching a second foreign language. In contrast to the teacher-centered approach, in which teachers are seen as givers of knowledge and students as recipients, CLT reflects a more social relationship between teacher and student. This student-centered approach gives students a greater sense of “responsibility” for their learning and increases their motivation to learn English [Brown, 1994. 491 pp.]. CLT has also been implemented in the context of English as a Foreign Language (EFL). ESL in fact, it refers to the study of English as a target language in an environment in which it is spoken, as the main language of interaction,

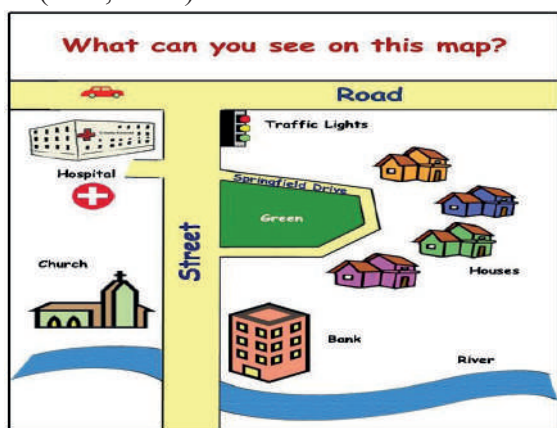
communication, and business. EFL, on the other hand, differs from ESL in that EFL refers to learning English in the environment of native language.

Classroom activities in CLT

- Mechanical practice

A controlled practice activity which students can successfully carry out without necessarily understanding the language they are using

e.g. repetition drills, substitution drills (Repetition drills are used for familiarizing students quickly with a specific structure formulaic expression. Repetition drill is the simplest drill used in learning language patterns. Language learners merely repeat what the teacher says or the tape recorder produces. This may be used for the presentation of new vocabulary and will be useful for pronunciation class. Furthermore, at its simplest, drilling means listening the model, by the teacher, or a tape or another student in the classroom, and repeating what is heard. It is a repetition drill. In a repetition drill, the teacher says the model (words and phrases) and the students repeat it. (Tice, 2004).

- Meaningful practice

An activity where language control is still provided but where students are required to make meaningful choices when carrying out practice

e.g. Given a street map, students are asked questions (e.g. Where is the book shop?, Where is the café?)

- Communicative practice

Activities where practice in using language within a real communicative context is the focus, where real information is exchanged, and where the language used is not totally predictable.

e.g. Students might have to draw a map of their

neighborhood and answer questions about the location of different places in their neighborhood.

- Pre-communicative activities

Aim: to give the learners fluent control over linguistic forms, so the learners will produce language which is acceptable;

Find **5** differences

Social interaction activities: conversation and discussion sessions, dialogues and role plays, simulations, debates.

REFERENCES:

1. Gooden, C., & Kearns, J. (2013). The Importance of Communication Skills in Young Children. Research Brief. Summer 2013. *Human Development Institute*.
2. Nunan, D. (1991). Communicative tasks and the language curriculum. *TESOL quarterly*, 25(2), 279-295.
3. Prabhu, N. S. (1990). There is no best method—Why?. *Tesol quarterly*, 24(2), 161-176.

TOTAL PHYSICAL RESPONSE IN ELT

A. Baxromova,

Student of Kokand State

Pedagogical Institute

Supervisor: M. Ergashev,

PhD, Kokand State Pedagogical Institute

Abstract: TPR is one method of learning in teaching English as a foreign language developed by James Asher, a psychology professor at San Jose State University. The physical aspect of TPR learning process makes it possible to integrate physical exercise and play into language teaching quite naturally and to enhance children's physical activity and engagement outside Physical Education classes, contributing not only to their linguistic, but also to their physical development.

Key words: history of TPR, TPR method, benefits of TPR, teacher's commands, principles of TPR, natural method.

The TPR method was developed in the 60-70s of the XX century by American professor James Asher. Asher watched the children learn their native language, and noticed that at first the children perceive gestures and instructions from adults, and only then they begin to speak themselves. As a result, the professor came to the conclusion that new words and phrases are best remembered if they are supported by actions. Initially, this method was intended for adult education, but now it is mainly used for teaching preschool and primary school children. Furthermore, Richards and Rogers (2011: 73) revealed the Total Physical Response is a language teaching method built around coordination of speech and action, it attempts to teach language through physical activity. Total Physical Response is a language teaching method that is based on coordination between speech and action, the method for teaching languages using motor physical activity.

When teaching young learners, TPR can be very beneficial as it responds favourably to their tendency to learn best by doing; it also respects children's need to develop listening comprehension before speaking and to take as much time as necessary before they feel ready to speak. As Peck (2001, 143) notices it, children „seem to learn language quickly and thoroughly when the brain and body work together“. Some benefits of TPR: It helps students remember new phrases or words;

It can be used in both large and small classes; It doesn't require much preparation (bye bye worksheets!); It gets students excited about learning and involved in the lesson; It is effective for all age groups and abilities.

The basic principles guiding TPR method are drawn from developmental psychology, theory of learning, brain research, and humanistic pedagogy (Richards and Rodgers 2006, 73). Asher believes that learning a target language should be similar to native language acquisition: in learning a native language, comprehension comes before speaking and a child first responds to commands physically, and only later verbally; as affective factors are very important in learning, teachers should create a comfortable learning atmosphere to lower the affective filter and to help learning; gestures should be combined with listening comprehension to increase long-term retention; since brain processes information faster and accepts it as reliable if listening is followed by movement (right brain learning), without speaking or translation (left brain learning), learners should be silent not to cause 'brain overload': by silently responding to commands, learners internalize the new language (phonology, vocabulary, grammar and semantics) simultaneously, without any analysis, and speaking, reading and writing should follow later, after a solid foundation has been created by TPR (Asher 2007). Asher draws the above principles on three very influential learning hypotheses: There is an innate language learning bio-programm which involves the following steps and processes: children develop listening comprehension before they start to speak; Children's listening comprehension is acquired by responding physically to parents' commands; solid listening comprehension enables speech to develop naturally, with no effort;

TPR is directed to right brain learning (unlike most language teaching methods), and right brain activities make it possible for the left brain hemisphere to process language for speaking, reading and writing; 3. First language acquisition happens in and is fostered by stress-free environment, which means that similar conditions should be created in target language learning: TPR reduces anxiety by sequencing the introduction of skills and by focusing on meaning (by combining

listening comprehension and physical response) instead of on language form and grammatical structures (Richards and Rodgers 2006, 74–75). However, the main aim of TPR method is to teach basic speaking and communication skill (ibid., 75), and it is achieved by exposing learners to carefully graded vocabulary and grammar structures as „the material gradually increases in complexity so that each new lesson builds on the ones before“ (Lightbown and Spada 2006, 146). TPR is a Form of Communicative Language Teaching (CLT) approach, which was developed in the 1980’s, proposing that learners learn a target language best when using it for meaningful communication, while grammar explanations are not needed. Although TPR can enable learners to reach high proficiency levels and to build up considerable knowledge, Its potential is limited when it comes to developing speaking skills (Cameron 2008, 107). Still, this method is widely used in teaching beginners and is quite effective when teaching children: the complexity of the input is gradually increased, children are involved in listening, responding to commands, and doing actions with a song or a story, and after some time they take over from the teacher and give commands themselves.

References:

1. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2011). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge university press.
2. Lightbown, P. M., Spada, N., Ranta, L., & Rand, J. (2006). *How languages are learned* (Vol. 2). Oxford: Oxford university press.

КАРЬЕРА СПОРТ ФАОЛЛИГИ ОМИЛИ СИФАТИДА

Ҳақиқатбеков Зафар
ТДПУ, мустақил изланувчи

Аннотация. Ушбу тезисда бир қатор фанлар доирасида карьерани изчил ўрганилаётгани ва спорт соҳасида карьера спорт фаоллиги мотивацияси сифатида намоён бўлиши ёритилган.

Калит сўзлар. Спорт карьера, мотивация, фаоллик, мартаба

Сўнгги йилларда ижтимоий психология, бошқарув психологияси, шахс психологияси, социология ва иқтисодий фанлар доирасида карьерани изчил равишда ўрганилмоқда: карьера мотивацияси (McClelland, Winter) карьера мақсадлари (А.Д. Кибанов, А.С. Гусева), мартаба жараёни механизмлари (Браун, Инстон ва бошқ., Осипов, Холл, А.Д. Кибанов ва бошқалар), шахсий карьерани муваффақиятли ривожланишига ҳисса қўшадиган омилар (Fassinger, Falk & Salter, Clauzen, Keown & Keown; А.А.Деркач Э.А. Могилевкин, 1998 ва бошқалар.), карьерада кўтарилиш жараёнида шахснинг шаклланиши ва ривожланиши (А.К.Маркова, А.А.Деркач), карьерада кўтарилиш тўсиқлари (McLure, Horner, Raudsepp, Epstein).

Спорт психологиясида спортнинг бир қанча психологик таснифлари мавжуд. Улардан энг мукаммали Т.Т.Жамгаров томонидан таклиф қилинган. У 9 та спорт гуруҳини ўз ичига олади ва қуйидаги иккита мезонга асосланади:

1) рақиб билан қарама-қаршилик характери: тўғридан-тўғри (қаттиқ, юмшоқ ёки шартли жисмоний алоқа билан) ва билвосита (жисмоний алоқа бўлмаганда, шунингдек, ақлий алоқани сақлаш);

2) шериклар билан ўзаро муносабатларнинг табиати, шу жумладан биргаликдаги ўзаро боғлиқлик, биргаликдаги фаолият; спортчиларнинг биргаликдаги кетма-кет ва биргаликдаги индивидуал ҳаракатлари. Муайян спорт турларининг “психоспортограмма”ларини қуришга ёндашувлар таклиф қилинган.

Бу иш учун инсон фаолиятини умумий ва хусусий деб таснифлаш муҳим аҳамиятга эга. Умумий фаолият - ўйин, ўрганиш, меҳнат, мулоқот, билим - кўп ёки камроқ даражада барча одамларга хосдир. Хусусий фаолият - одамларнинг маълум гуруҳларига хос бўлганлар: касбий меҳнатнинг ўзига хос турлари, санъат, спорт ва бошқалар. Бошқача қилиб айтганда, бу инсон ўзини тўлиқ англаш, очиш ва ўзини тасдиқлаш учун ўзи учун танлайдиган фаолият турларидир. Баъзида бундай танлов нотўғри бўлиб чиқади: инсон у ёки бу фаолият унга мос келмаслигига ишонч ҳосил қилади ва бошқа нарсани қидиради. Муваффақиятли танлов билан, инсон кўп йиллар давомида маълум бир фаолият турида қолади ва унда “ўсади”, маҳорат зинапояларига кўтарилади. Инсоннинг бундай фаолиятда босиб ўтган йўли карьера деб аталади.

Дунёга машҳур изоҳли луғатларга мурожаат қилинганда¹ бизга учта муҳим хусусиятни аниқлаш имконини беради. Ҳар қандай карьера:

1) бу ҳар доим узоқ муддатли фаолият ёки инсон ўзини янада тўлиқроқ амалга ошириш учун ўзи учун танлаган соҳадир;

2) юқори ютуқларга, муваффақиятга қаратилган;

3) субъектни ушбу соҳада доимий равишда ўз-ўзини такомиллаштиришсиз тасаввур қилиб бўлмайди. биз айнан ишимизда карьера тушунчасини - ижобий маънода кўриб чиқамиз.

Ушбу умумий хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда, спорт карьерасини юқори спорт ютуқларига қаратилган ва субъектнинг бир ёки бир нечта спорт турлари бўйича доимий равишда ўзини-ўзи такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган узоқ муддатли спорт фаолияти сифатида таърифлаш мумкин.

Спорт карьераси – ижтимоий психология соҳасининг асосий муаммоларидан бири. Спорт фаолияти шароитида инсон психикасининг намоён бўлиш ва ривожланиш қонуниятларини ўрганади. Шу билан бирга, бу, албатта, психологиянинг бошқа соҳалари – умумий, ёш, ижтимоий, меҳнат психологияси, спорт тайёргарлиги, спорт социологияси,

1 Longman's Active Study Dictionary of English. - London: Longman Group Limited, 1983; Oxford advanced learner's dictionary. - Oxford: Oxford University Press, 1989

иқтисодиёт, физиология, тиббиёт ва бошқалар шунингдек, спортга оид барча фанлар – спорт назарияси ва методикаси билан чамбарчас боғлиқ ҳолда ҳал қилинадиган мураккаб муаммодир.

Биринчидан, спорт карьерасининг инсон ҳаётининг бошқа соҳалари билан боғлиқлигини кўришга ёрдам беради;

Иккинчидан, спорт карьерасининг ўзига хос хусусиятларини яхшироқ тушунишга ёрдам беради.

Спорт карьераси муаммосининг мураккаб табиати унинг турли жиҳатларини ажратиб кўрсатишга имкон беради. Ушбу иш контекстида энг муҳими акмеологик, валеологик ва психологик-педагогик жиҳатлардир.

Спорт карьерасининг психологик жиҳатлари, бир томондан, унинг ўзига хос босқичлари ва инқирозларининг психологик мазмунини, спорт натижалари динамикасига боғлиқ ҳолда спортчининг ривожланиш динамикасини, спортнинг хиссасини ўрганиш билан боғлиқ мансабни бутун ҳаётини карьерага, бошқа томондан эса самарадорликни ошириш омилларини ўрганиш билан спортчиларни тайёрлаш ва тарбиялаш, уларга ўз вақтида ва этарли даражада психологик ёрдам кўрсатиш. Ушбу ишда бу жиҳат спорт карьерасининг психологик тавсифларида, спорт карьерасини психологик қўллаб-қувватлашнинг умумий моделини қуришда, шунингдек, болаларга психологик ёрдамнинг асосий психологик-педагогик технологияларини таҳлил қилишда ўз аксини топади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Загайнов Р.М. Как осознанный долг: Дневник психолога. - М.: Физкультура и спорт, 1991. - 316 с.

2. Ильин Е.П. Сущность и структура мотива // Психологический журнал. - 1995. -№ 2. - С.27-41

СПОРТДА КАРЬЕРА ИНТИЛИШ МОТИВЛАРИ СИФАТИДА

Ҳақиқатбеков Зафар
ТДПУ, мустақил изланувчи

Аннотация. Ушбу тезисда спорт карьерасининг психологик жиҳатлари, спорт карьерасининг психологик тавсифлари ҳамда психологик қўллаб-қувватлашнинг умумий моделлари ҳақида ёритиб ўтилган.

Калит сўзлар. Спорт, карьера, модел, касб, касб танлаш, маҳорат.

Спорт карьераси муаммосининг мураккаб табиати унинг турли жиҳатларини ажратиб кўрсатишга имкон беради. Ушбу иш контекстида энг муҳими акмеологик, валеологик ва психологик-педагогик жиҳатлардир.

Спорт карьерасининг психологик жиҳатлари, бир томондан, унинг ўзига хос босқичлари ва инқирозларининг психологик мазмунини, спорт натижалари динамикасига боғлиқ ҳолда спортчининг ривожланиш динамикасини, спортнинг ҳиссасини ўрганиш билан боғлиқ мансабни бутун ҳаётий карьерага, бошқа томондан эса самарадорликни ошириш омилларини ўрганиш билан спортчиларни тайёрлаш ва тарбиялаш, уларга ўз вақтида ва этарли даражада психологик ёрдам кўрсатиш. Ушбу ишда бу жиҳат спорт карьерасининг психологик тавсифларида, спорт карьерасини психологик қўллаб-қувватлашнинг умумий моделини куришда, шунингдек, болаларга психологик ёрдамнинг асосий психологик-педагогик технологияларини таҳлил қилишда ўз аксини топади.

Инсоннинг энг типик касби - бу ҳар қандай иш соҳасидаги профессионал карьера. Анъанага кўра, унда тўрт босқич ажратилади: тайёргарлик, бошланиш, кулминация ва тугатиш (Б.Г. Ананиев). “Ўқитиш” касб танлаш ва асосий касбий тайёргарликни ўз ичига олади; “бошлаш” - ҳақиқий меҳнат фаолиятининг бошланиши ва касбга мослашиш; “кульминация” - шахсининг ижтимоий мавқеида акс эттирилган касбдаги энг юқори ютуқлар босқичи; “Яқунлаш” пенсияга тайёргарлик кўриш ва пенсияга мослашиш билан боғлиқ. Шундай қилиб, ўртача “тайёргарлик” босқичи ўсмирлик ва эрта балоғат ёшини қамраб олади; “бошланғич” - 23 ёшдан 30 ёшгача бўлган давр; “Кулминация” - 30 ёшдан 45-50 ёшгача; “Тугатиш” - 50 ёшдан 60-65 ёшгача.

Спорт карьерасида тайёргарлик, старт, авж ва тугатиш босқичларини ҳам ажратиш мумкин. Бироқ, улар фаолият сифатида спортнинг ўзига хос хусусиятлари билан боғлиқ бўлган муайян ўзига хос хусусиятларга эга бўлади.

Умуман олганда, одатдаги профессионал карьера билан солиштирганда, спорт карьерасининг қуйидаги хусусиятларини ажратиш мумкин:

1. “Тайёргарлик” босқичининг эрта бошланиши. Одатда бу мактабгача ёки бошланғич мактаб ёши. Аммо бу, айниқса, спортчи оилаларда эрта содир бўлади. Болаликда спортга кириш кўпинча ўз-ўзидан содир бўлади ва “тайёргарлик” босқичидаги машғулот жараёни ёмон онгли. Иккаласи ҳам асосан катталарнинг босимида ёки иштиёкига бўйсунушга, шунингдек, тенгдошларига тақлид қилишга асосланган.

2. Спорт карьерасининг нисбатан эрта бошланиши ва муайян спорт турини танлаш. Эрта спорт ихтисослашуви замонавий спортни ривожлантириш тенденцияларидан бири бўлиб, спорт фаолиятининг умумий ривожланиши - технология, тактиканинг мураккаблашиши, спорт натижаларининг тез ўсиши билан боғлиқ бўлиб, улар учун кўпроқ вақт талаб этилади. Бу тренерларни бокс, дзю-до, кураш, миллий кураш, белбоғли кураш, таэквондо каби спорт турлари учун энг хос бўлган ёшдан бошлаб спорт гуруҳларига жалб қилишга мажбур қилади, бунда мутахассислик одатда 10 ёшдан бошланади. Бу тенденция, бир томондан, спорт карьерасининг авж нуқтаси бошланишини тезлаштиради, иккинчи томондан, ёш спортчининг бир томонлама ривожланиши хавфини келтириб чиқаради.

3. Спорт карьерасининг нисбатан эрта чўққиси. Агар профессионал карьерада инсон одатда 40 ёшдан кейин энг юқори мақомга эришса, спортда ютуқлар чўққиси кўпроқ эрта балоғат ёшида (18-25 ёш) ёки ўрта ёшнинг бошида (25-30 ёш) содир бўлади.

4. Умуман олганда, спорт карьераси туғилиш вақтига кўра профессионал меҳнат карьерасидан кўра кўпроқ “кўчиб ўтади”. Дарҳақиқат, бу болалик, ёшлик ва этуқлик босқичларига тўғри келади, бу даврда ривожланиш барча йўналишлар бўйича жуда жадал

бўлиб, инсон жисмоний ва маънавий кучнинг энг юқори чўққисига, унинг “акме”сида этади. Ривожланишнинг деярли барча сезгир даврлари бир хил вақт оралиғида бўлиб, спорт фаолиятининг шахс, субъект, шахс ва индивидуаллик сифатида ривожланишига таъсирини кучайтиради.

5. Спорт карьерасида ривожланишнинг спазматик хусусияти аниқ ифодаланади: машғулот ва рақобат табиий равишда алмашинади ва ҳар бир мусобақа катта ёки кичик “сакраш”дир. Бундан ташқари, спортда ишлаш натижаларини баҳолаш қоидалари ва объектив мезонлари батафсил ишлаб чиқилган. Шунинг учун, ҳар бир янги спорт рекорди ҳар доим ва, албатта, аввалгисидан яхшироқ. Ушбу ҳолат спорт карьерасига янада аниқлик ва аниқлик беради, бу спорт натижалари динамикасини спорт йўлининг асосий босқичларини кузатиш имконини беради. Аксарият бошқа касбларда ишлашни бундай баҳолаш қийин ёки оддийгина мавжуд эмас.

6. Спорт инсон захираларини очиш билан боғлиқ бўлган энг кўп энергия талаб қиладиган фаолият турларидан биридир. Спорт ютуқлари инсоният эришган жисмоний баркамоллик даражасини кўрсатади.

7. Спорт карьераси ҳар доим ҳам доимий даромад маъносида профессионал эмас, балки ҳар доим бизнесга профессионал муносабат маъносида қараш лозим.

8. Спортчи спорт родини ёки спорт турини ўзгартириш орқали спорт карьерасини кенгайтириш имкониятига эга. Кўпгина касбларда шунга ўхшаш имкониятлар жуда чекланган.

Шуни таъкидлаш керакки, кўплаб собиқ спортчилар спортни тарк этганларидан кейин ҳам, бошқа касбларни эгаллаб олганлар, спортнинг ўз ҳаётидаги ўрнини юқори баҳолайдилар, спорт карьерасини ҳаётий карьера даражасига кўтардилар.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Горбунов Г.Д. Психология и спорт // Теория и практика физической культуры. - 1996. - № 12.-С. 15-17
2. Горская Г.Б. Психологическое обеспечение многолетней подготовки спортсменов. - Краснодар, 1995. - 182 с.

THE IMPORTANCE OF AN INTERNATIONAL STEAM STUDY IN DEVELOPING
CREATIVITY IN CHILDREN IN PRIMARY EDUCATION

YULDASHEVA RAHIMA BOKHODIROVNA
PRIMARY SCHOOL TEACHER AT 50TH
COMPREHENSIVE SCHOOL OF NAMANGAN CITY,
DEPARTMENT OF PUBLIC EDUCATION.
PHONE NUMBER: +998911794852
RAXIMA.YULDASHEVA1982@GMAIL.COM

Annotation. The article provides information on the importance of STEAM research in assessing the level of knowledge of primary school students.

Keywords: international studies, assessment program, PISA, TIMSS, STEAM

International assessment and training programs. In our country, large-scale reforms are being carried out in order to fully support and encourage the creative ideas of young students. In particular, in order to develop research and innovation activities of young people, the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 8, 2018 "On measures to organize international research in the field of education quality assessment in public education Resolution No 997.

An overall analysis of students' knowledge and skills determines the level of quality of education in the country. For this purpose, internal and external monitoring is carried out in each educational institution during the academic year. As a result, the sequence of the most exemplary schools, the potential of teachers and the level of mastery of students will be determined. As this process is an important criterion for the development of education, the Ministry of Public Education has taken the first steps to implement international programs to assess the knowledge of secondary school students. In other words, in order to bring students' knowledge to international standards, it is planned to use assessment programs such as PISA (Program for International Student Assessment), TIMSS (Trends in Mathematics and Science Study),

STEAM is one of the most innovative methods in the world today. At first glance, the abbreviation STEAM seems very complex, but if we look at it separately, we can see that it is simple and clear: S - science, T - technology, E - engineering, A - art, M - mathematics, or natural sciences, technology, engineering, creativity, mathematics. Simply put, they are the most sought after sciences in the modern world. It is no secret that in order to achieve great success in many disciplines, it is

necessary to integrate knowledge in different areas. However, how can we prepare students for this, because it is very difficult to see the connection between school lessons. STEAM helps to solve such problems. This method allows you to conduct a mixed type of education and develop the skills to apply the acquired theoretical knowledge in everyday life. STEAM is an innovative technology that enables in-school and out-of-school project and teaching and research activities. With this method, sciences are taught in an integrated way, not in separate networks, showing the general interdependence. In addition to showing that science is relevant to everyday life, technology can also show students creativity. This approach presents a number of tasks to students' activities, with the student learning to be creative in solving them. With the help of such tasks, the student not only invents ideas, but also learns to implement them in everyday life. In this way, the student learns to solve their problems within the limits of the tasks and available opportunities. STEAM (S-science, T-technology, E-engineering, A-art, M-mathematics) is a modern approach that combines science, technology, engineering, art and mathematics.

STEAM helps children develop the following important qualities and skills Comprehensive understanding of problems Creative thinking Engineering approach Critical thinking Understanding and application of scientific methods Understanding the basics of design This approach will help children solve life problems in the future. Today, STEAM education is evolving as one of the major trends in the world and is based on the integration of five areas into a single curriculum in the application of a practical approach. The conditions for such education are its continuity and the development of children's ability to communicate in groups so that they can gather ideas and exchange ideas. Therefore, the core curriculum includes modules for developing logical thinking, such as Lego technology and children's research. Thanks to the STEAM approach, children

understand nature, explore the world on a regular basis, and thereby develop their interests, engineering thinking style, ability to cope with critical situations, teamwork skills, and the basics of leadership, self-expression, in turn, provides a radically new level of child development.

STEAM programs are also characterized by active communication and teamwork. During the discussion phase, they learn not to be afraid to comment. Often, they do not sit around a table, but test and develop "products" based on their own designs. They are always busy interacting with educators and their friends in a collaborative team. Develop an interest in technical sciences. The task of STEAM education in preschool and primary school age is to create the preconditions for the development of interest. For children, love of work in the natural and technical sciences is the basis for developing interest. STEAM is very fun and dynamic for children and prevents children from getting bored. They don't feel like time is running out and they don't get tired.

References:

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogical technology of teacher training. -T .: TSUP. 2000. p.52
2. Jumaev M.E., Yuldasheva M.Yu., Mingbaeva B.U., Mamatova G.A., Levkina M.F. Methods of teaching primary education OUM. HTXQTUMOHM under the TSUP named after Nizami., 2017.
3. Ziyu.uz.
4. Saviya.uz

TEMURIYLAR DAVRIDA TA'LIM-TARBIYA VA PEDAGOGIK FIKRLAR

Ibroximjonova Shahloxon Botir qizi,
Namangan biznes va fanlar
universiteti 1-bosqich magistranti
tel: 937100723

***Annatsiya.** Amir Temur odob-ahloq, iymon, e'tiqod, ta'lim-tarbiya sohasida o'zi yuksaklikka, mutafakkirlikka erishgan siymolardan biridir. Bunga ishonch hosil qilish uchun bobomizning o'zi tomonidan yaratilgan odob-ahloqqa oid dasturlar, o'gitlar, pand-nasihatlarni, shuningdek, Sohibqiron haqidagi tarixiy asarlarni ko'zdan kechirish kifoya.*

***Kalit so'zlar:** Amir Temur, ta'lim va tarbiya, odob – axloq.*

Amir Temur Kuragon ibn Amir Tarag'ay (1336-1405). Temur shaxsi masalasi uzoq yillar davomida man qilinganligi natijasida nafaqat Temur tarixi, balki Markaziy Osiyoning XIV-XV asrlardagi tarixi, madaniyati deyarli o'rganilmay qolgan edi. Bu haqda Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov shunday yozadi: "Amir Temur nomi tariximiz sahifalarida qora buyoq bilan o'chirildi, unutishga mahkum etildi. Maqsad xalqqimizning(ongidan) yuragidan milliy ong, milliy g'urur tuyg'usini yo'qotish, uni qaramlikka, tobelikka ko'ndirish edi. Lekin o'zbek xalqi o'z ajdodlarini, o'z bahodirlarini unutmadi, hamisha yuragida, qalb to'rida saqladi". Mustaqilligimizdan so'ng esa o'z milliy qadriyatlarimizni, tariximizni haqqoniy o'rganish imkoniyatiga ega bo'ldik. Amir Temur hayoti, faoliyati, qoldirgan buyuk merosiga katta e'tibor berdi. "Istiqlol va ma'naviyat" asarida Temurning yoshlikdan mard, dovyurak, mag'rur, o'tkir zehn va aql egasi bo'lganligi, Qur'onga amal qilib yashaganligini ta'kidlab o'tadi.

Birinchi Prezidentimiz "Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q" asarida ham Amir Temur qoldirgan katta meros haqida yozadi: "Amir Temur kim edi? U birinchi navbatda ulug' bunyodkor shaxs edi. Samarqanddagi obidalar, Shaxrisabzdagi yodgorliklarni kim qurdi? Turkistondagi Yassaviy maqbarasini kim tikladi? Kim "Kuch - adolatdadir" degan olamshumul, teran hikmatni o'z faoliyatiga asosiy tamoyil qilib oldi?". Yurtboshimiz Temur va Temuriylarning biz uchun qoldirgan meroslarini yuksak qadrladi va baholadi. Temurning qanchalik buyuk zot bo'lganligini uning nomiga qo'shilgan unvonlardan ham kurish mumkin.

Turkiston zaminini hunarmandchilik, ilm-fan va madaniyat rivojlangan ilg'or mamlakattaga aylantirildi. Amir Temurning sa'y harakati tufayli obod etilgan shaharlar, qishloqlarni Shaxrisabz, Buxoro, YAssi (Turkiston)shaharlarida qad ko'targan imoratlar «Temur va Temuriylar davlati «Temuriy madaniyati», «Ulug'bek va Samarqand», «Observatoriya maktabi» kabi ulug' tushunchalarni dunyoga kelishi va dunyo halqlari tarixiga oltin harflar bilan yozilishi ham Amir Temur nomi bilan bog'liqdir.

«Temur tuzuklari» mashhur asarlardan biri bo'lib, bu asarda ibratli, hayotiy pand-nasihatlardan va o'gitlar mazmunliligi, kuchliligi, teranligi, ta'sirchanligi, umuminsoniy qadriyatlar asosida yozilganligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi. Bu asarni qadrlari xazina odob-ahloqqa oid dastur deya olamiz.

Asardagi barcha o'gitlar xalqlarni bir maqsad sari birlashtirgan, jipslashtirgan, muvaffaqiyatlarga erishtirgan, sehrli tarbiyaviy kuchga ega bo'lgan durdona-pedagogikadir. Bu pedagogika buyuk Sohibqironning davlatni boshqarish va uni idora qilish, g'olibona harbiy yurishlar qilish, mamlakatda osoyishtalik o'rnatish, fan va madaniyatni rivojlantirish, xalqlar o'rtasidagi buzilmas do'stlik, mehr-shafqat, odamiylik va ahloq-odobni tarbiyalash kabi muammolarni hal qilishga bag'ishlangandir.

Temur zamonasida o'g'il bolalar uchun boshlang'ich ma'lumot beradigan diniy maktablar bo'lib, ular asosan masjidlarda va xususiy uylarda o'qimishli kishilar, domla-imomlar tomonidan ochilgan edi. Mazkur maktablarda masjid imomlari yoki muazzinlar dars o'tardilar. Aholisi ko'p shaharlarda maktablarni maxsus maktabdorlar ochgan. Ko'chmanchi va chorvador aholi orasida maktablar odatda bahor va yoz oylarida ochilar, ularda asosan masjid imomlari yoki madrasa toliblari o'zlarining iqtisodiy ahvolini yaxshilash maqsadida o'qituvchilik qilardi. Shahar maktablaridagi o'quvchilar 20-30 nafar, qishloq maktablarida esa 10-15 nafar, ayrim hollarda undan ko'proq bo'lgan. Maktab o'quvchilarining yoshlari har xil bo'lgan.

Maktab ta'limining sarmazmunligi yoki sayozligi o'qituvchi-domlarning bilimi saviyasiga va

o'qitish mahoratiga bog'liq bo'lgan.

Temur va temuriylar davrida Movarounnahrda ibtidoiy diniy maktablardan tashqari, shahzodalar, xonzodalar, bekdodalar va yirik amaldorlarning bolalari uchun saroy va xonadonlarda alohida savod maktablari ham tashkil etilgan. Bunday maktablarda podsho xonadoni uchun maxsus qissaxon deyilar edi. Asta-sekin yirik davlat arboblari, ruhoniylar, amaldorlar bolalari uchun xonadonlarida maxsus maktablar ochgan edilar.

Shahzodalar, xonzodalar va bekdodalar 4-5 yoshlaridan boshlab o'qish va yozishni podsho qissaxonlaridan o'rganib olganlar. SHu bilan birga, bolalarning zehni o'stirish maqsadida ularga o'zlari eshitgan va ko'rgan narsalar, dunyoning ajoyib va g'aroyib voqealari haqida hikoyalar qilib berilgan. SHahzodalar savod chiqarganlaridan keyin ularga “Go'zallikni naql etuvchi” qalamdan foydalanish o'rniga “Naqshli xanjar va yaltillab turgan qilichni ishlatish, nayzabozlik va kamon otish san'ati o'rgatilgan, chunki “chaqqonlik bilan bel bog'lab, olam ochuvchi shamshir ishga tushirilmasa, bilish mumkinki, mamlakatni qalam bilan muhofaza etilmaydi? Xonzoda, bekdodalar otda chopish va chavgon o'ynashni ham o'rganishgan. Shundan keyin “Sulukul muluk”larda aytilishicha, bo'lajak hukmdor davlatni idora qilish san'atini: turli lavozim egalarini tayinlash, soliq to'plash, mansabdorlar hamda boshqa yurtlardan kelgan elchilarni qabul qilish, xayru sadaqalar berish tartib-qoidalari bo'yicha ko'nikmalarni ham egallagan.

Shahzodalar va malikalar Temurning boy kutubxonasida mutolaa qilishgan. U kutubxonada ilohiyot, hadis, tarix, geografiya, falsafa, fiqh, tibbiyot, falakiyot, riyoziyot kabi fanlarga oid kitoblar bo'lgan. Jumladan, u yerda Xorazmiy, Beruniy, Sa'diy va Nasriddin Tusiyning kitoblari saqlangan. Amir Temurning nevaralari tarbiyasi bilan ularning onalari emas, ulug' bibilari buvilari shug'ullangan.

Xususan, Shoxrux Mirzo, Muhammad Sulton Mirzo, Xalil Sulton Mirzo, Ulug'bek Mirzo singari Temuriy shahzodalar Saroyulkxonim qo'lida tarbiya topganlar. Amir Temur davrida madrasalar oliy o'quv yurti vazifasini o'tagan. Ular diniy va keyinchalik dunyoviy bilimlar o'chog'i, tafakkur gulshani, kadrlar tayyorlash maskani bo'lgan. Madrasalarda mamlakatning eng atoqli donishmand shayxlari, olimu ulamolari mudarrislik qilishgan, ma'ruzalar o'qishgan.

Tarix fanlar doktori, professor Ashraf Axmad Temurning o'zi amal qilgan quyidagi sifatlarni yuksak baholaydi: jiddiy va odil bo'lish, boyni kambag'aldan ustun qo'ymaslik; Islomga qata'iy rioya qilish; xayri - ehson qilish; birovga nohaq ozor yetkazmaslik, rahm shafqatli bo'lish; Islomga ta'luqli bo'lgan ishlarni har doim kundalik va dunyo ishlardan ustun qo'yish; barcha so'zlarida doim haqiqatgo'ylik-ka amal qilgan; vadasiga vafo qilish; birovlar mulkiga ega bo'lishga intilmaslik; nopok ishlardan o'zini tiyish; insofli bo'lish va iymonlikka chorlash; ilmi kishilarni e'zozlash.

Shunday qilib, temuriylar davrida Movarounnahrda iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy yuksalish davri bo'ldi. Markazlashgan davlatning asoschisi Amir Temur o'z davrida mamlakatda ilm-fan va ta'lim-tarbiya masalalariga alohida e'tibor berdi. Natijada, davlatning iqtisodiy va madaniy qudrati yuksaklikka ko'tarildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. I.A.Karimov. Tarixiy Xotirasiz kelajak yo'q. T.:Sharq”, 1998 yil
2. "TEMUR TUZUKLARI" — Amir Temurning harbiy va siyosiy faoliyatidan ma'lumot beruvchi tarixiy asar.

Internet ma'lumotlari:

1. <https://elib.buxdu.uz/index.php/pages/referatlar-mustaqil-ish-kurs-ishi/item/12037-xiv-asrning-ikkinchi-yarimidan-xvii-asrgacha-tarbiya-maktab-va-pedagogik-fikrlar>;
2. <http://www.ziynet.uz>

PIRLS BU - BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI XALQARO BAHOLASH DASTURI

Jo`rayeva Sayyora Vahobjon qizi,
Namangan biznes va fanlar
universiteti 1-bosqich magistranti
tel: 999752505

ANNOTATSIYA. Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinf o'quvchilarini PIRLS xalqaro tadqiqotga tayyorlash masalalari haqida ma'lumotlar va shuningdek bu borada amalga oshirilishi kerak bo'lgan ishlar ham ko'rsatib o'tilgan.

***Kalit so'zlar:** PIRLS xalqaro baholash dasturi, xorijiy tajribalar, ta'lim sifatini baholash, o'qituvchi, o'quvchi.*

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarda malakali kadrlar va yetuk mutaxassilarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Bu o'z-o'zidan o'quvchilarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o'qituvchilarning har tomonlama ta'lim-tarbiyaga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi. Yuqoridagi talablarning ta'lim tizimi uchun juda muhim ekanligi, aksariyat xorijiy davlatlardagi kabi ta'lim va fan sohalari rivojlanishini baholash va monitoring qilish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilg'or tajribalarni sohaga jalb qilish kerakligini anglatadi. Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish yo'lida xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish, xalqaro standartlar talablarining joriy etilishi muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi VM ning 2018-yil 8-dekabrdagi "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora -tadbirlari to'g'risida" gi 997-sonli qarori bilan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi qoshida "Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish Milliy markazi" tashkil etildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi «O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5712-son Farmonida 2030-yilga kelib PISA xalqaro dasturi reytingida jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakatlari qatoriga kirishiga erishish hamda xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish asosida o'quvchilarning o'qish, matematika va tabiiy yo'nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholashga yo'naltirilgan ta'lim sifatini baholashning milliy tizimini yaratish vazifalari belgilangan.

PIRLS xalqaro tadqiqoti boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qib tushunish ko'nikmalarini qay darajada rivojlanganligi haqidagi ma'lumotlarni xalqaro miqyosda taqqoslash imkonini beradigan, o'qish va o'qitishni yaxshilashda ta'lim sohasidagi davlat siyosatiga xizmat qilishi mumkin bo'lgan tahlillarni taqdim etadigan yirik xalqaro baholash dasturi hisoblanadi. Hozirgi vaqtda PIRLS ta'rifiga ko'ra, o'qish savodxonligi jamiyat tomonidan talab qilinadigan va inson tomonidan qadrlanadigan yozma til shakllarini tushunish va ulardan foydalanish, shuningdek, matnlardan turli shakllarda ma'no hosil qila olish qobiliyati hamdir.

PIRLS boshlang'ich sinf o'quvchilarining sinf va sinfdan tashqari o'qishini baholashda ikkita keng qamrovli maqsadga, ya'ni “badiiy tajriba orttirish”, “axborotni olish va undan foydalanish”ga qaratiladi. O'z navbatida, ushbu maqsadlarning har biri to'rtta keng tushunish jarayonini birlashtiradi. Bular: diqqatni jamlash va aniq ko'rsatilgan ma'lumotlarni topish; to'g'ridan-to'g'ri xulosalar chiqarish; kontent va matn elementlarini baholash va tanqid qilish; g'oyalar va axborotni talqin qilish va uyg'unlashtirish.

Tadqiqotdagi matnlar murakkabligiga ko'ra, o'rtacha 500 dan 800 tagacha, o'quvchilarning o'qish savodxonligi darajasi past bo'lgan mamlakatlar uchun 400–500 ta, PIRLSda esa, taxminan 1000 ta so'zdan iborat bo'ladi. Matnning mazmuni 9-10 yoshdagi o'quvchilarga mos, ayrim madaniyatlarga juda xos bo'lgan mavzulardan chetlashgan, shuningdek, qiziqarli hamda o'quvchiga unchalik tanish bo'lmaydi. PIRLS tadqiqotida o'qish savodxonligining darajalari quyidagicha tavsiflanadi: Eng yuqori daraja (625 ball va undan yuqori) – O'quvchilar matnni yaxlit o'zlashtira oladi va ayni paytda uning alohida qismlarini bir-biri bilan bog'liq holda tushunadi. Muallifning g'oyasini izohlashda o'z fikrini asoslash uchun matnga tayana oladi.

Yuqori daraja (550 ball) – O'quvchilar matnning ahamiyatli xabarlarini tushunadi, matnga asosan o'z xulosalarini chiqaradi, matn mazmuniga ham, shakliga ham baho bera oladi, uning ayrim til xususiyatlariga e'tibor qarata oladi. O'rta daraja (475 ball) – O'quvchilar matndan axborot topa oladi, matn shakli va tilining ba'zi xususiyatlaridan foydalanib, matnga asosan o'z xulosalarini chiqaradi. Quyi daraja (400 ball) – O'quvchilar matnda aniq berilgan va cheklash oson bo'lgan xabarni ajratib oladi. Tadqiqotda O'zbekistonning boshlang'ich sinf bitiruvchilari boshqa davlatlardagi tengdoshlariga nisbatan qanchalik darajada yaxshi o'qiydi? O'zbekiston o'quvchilarining o'qish savodxonligi qay darajada? O'qish 4-sinf o'quvchilari uchun sevimli mashg'ulotmi? Oila tomonidan savodxonlikni rivojlantirishga qanday hissa qo'shilmoqda? Bugungi kunda bizning mamlakatimizda o'qishni o'rgatish jarayoni qanday tashkil etilgan? O'zbekiston o'qishni o'rgatish jarayonining boshqa davlatlarga nisbatan o'ziga xosligi bormi, agar shunday bo'lsa u nimada namoyon bo'ladi? Boshlang'ich sinflarimizning o'qituvchilari foydalanayotgan metodlar boshqa mamlakat o'qituvchilari foydalanayotgan metodlardan farq qiladimi? kabi asosiy masalalar o'rganiladi.

Tadqiqotning 2016 yil natijalariga ko'ra, 50 ta mamlakat ichida, Rossiya, Singapur, Gonkong, Irlandiya va Finlyandiya mamlakatlari yuqori natijalarni qayd etgan bo'lsa, shular orasida rossiyalik va singapurlik o'quvchilar matnni o'qish va tushunish bo'yicha eng yuqori natijalarni ko'rsatdi. Shuningdek, Rossiyaning boshlang'ich sinf o'quvchilari ushbu mezon bo'yicha dunyoda yetakchilik qildi. Mazkur davlatlarda o'qish savodxonligi bo'yicha yuqori natijalar quyidagi omillar bilan bog'liq: uydagi kitoblar va raqamli qurilmalarning mavjudligi, ziyoli ota-onalar va ularning kitobga bo'lgan muhabbati, bola maktabga borgunga qadar o'qish-yozishni o'rganganligi hamda maktabgacha ta'lim muassasalariga qamrab olish ko'rsatkichining yuqoriligi. PIRLS tadqiqotida O'zbekiston Respublikasining ishtirok etishi ta'lim sifatini oshirish, xalqaro miqyosda mamlakat nufuzini mustahkamlash bilan birga, o'quvchilar bilimni xalqaro talablar darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi. O'quvchilarning erishgan yutuqlarini o'rganishda barcha o'quvchilardan emas, balki ushbu qatlamning vakillari sifatida tanlab olingan o'quvchilardan obyektiv testlarni o'tkazish orqali baholanadi. Shuningdek, maktab direktorlari, o'qituvchilar, o'quvchilar, hattoki ota-onalardan so'rovnomalar o'tkazilib, maktabdagi ta'lim sifatiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, jumladan, maktab resurslari, o'quvchilarning ta'lim olishga oid qarashlari, o'qitish usullari hamda uy sharoitida o'quvchilarning bilim olishi qanchalik darajada qo'llab-quvvatlanayotgan-ligiga doir qimmatli ma'lumotlar to'planadi.

Boshlang'ich ta'lim tizimi oldidagi ustuvor vazifalar sifatida esa ta'lim jarayonida turli xil matnlardan foydalanishni ta'minlash zarur: yaxlit, yaxlit bo'lmagan, murakkab (ko'plik), turli xil matnlarni o'qish uchun turli strategiyalarni ishlab chiqish, tushunib o'qishni shakllantirish va baholashning turli shakllaridan foydalanish (qog'oz va kompyuter shakllari) kabi vazifalar qo'yilgan.

XULOSA

O'quvchini xalqaro baholash darajasini belgilovchi PIRLSga tayyorlashda o'qish darsi jarayonida darslikda berilgan har bir matn yuzasidan o'quvchi o'zi mustaqil ravishda ushbu matndan kelib chiqib savollar tuzish vazifasi qo'yilsa, har bir bolaning berilgan matnni qay darajada o'zlashtirganligini uning tuzgan savollari orqali bilib olish mumkin. Bunda o'quvchining dunyoqarashi, mustaqil fikrlashi va obrazli tafakkuri har bir dars davomida rivojlantirilib boriladi. Dars jarayonida bola to'g'ri yoki noto'g'ri fikrini tinglab, to'g'ri xulosani hayotiy faktlar orqali chiqarishga o'rganib boradi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi «O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5712-sonli farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2018-yil 8-dekabrda 997-sonli qarori.

3. Ta'lim inspeksiyasi huzuridagi Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi saytlari. E-mail: markaz@tdi.uz Veb-sayt: <http://www.markaz.tdi.uz/> Telegram: <https://t.me/milliymarkaz>

HOW TO INCREASE CLASSROOM INTERACTION

Sayimbetova Bazarxan Joldasbaevna

Ajiniyaz nomidagi Nukus Davlat Pedagogika
Instituti yonidagi Kegayli turmush ximati ko'rsatish texnikumi
Ingliz tili fani o'qituvchisi
Ilhamdaribaev8@gmail.com

Annotation: This article focuses on the importance of interaction among the students and some possible techniques to increase it.

Key words: student to student interaction, find someone who, graphic organizers, brainstorming.

Speaking is important skill in second language acquisition. Every learner need to speak out in order to learn communication when learning a foreign language. English language teachers everywhere try to increase speaking skills of their students. In countries where English is not commonly used, it would be challenging for students to learn to speak and only your classroom is the place to practice speaking. This article looks through different activities to promote meaningful interaction in classroom and suggests new strategies to create interactive classroom.

“**Getting to know**” activities are great way to begin improving classroom interaction. Students share information about themselves and something special about them. Teachers need to prepare a set of questions to ask, such as “Where do you live?”, “what is your favorite food?”, “What do you like to do in your spare time?”. Getting to know activities can be very useful in the first day among the new class members.

Graphic organizers are also very helpful tool for increasing student to student interaction. Students mingle around the classroom and speak to each other. It helps to create friendly atmosphere in the classroom. First teachers reach the questions with the whole class and students can also include their own questions to the table. When everyone is ready students stand up and interact with each other, then they can continue with another student.

Find someone who is a speaking activity in which learners try to find someone in the class who matches a description. It can be used to practice new vocabulary or to activate background knowledge. This activity helps to build community in the classroom.

Picture dictation is also a great way to encourage pair interaction as well as it promotes listening and speaking in English. This is an information gap activity. It means students work in pairs, one has the information and other student hasn't. They have to communicate with each other to communicate. First each student chooses a picture. Student A is looking at the picture and student B can't see it. Student A describes the picture and student B has to draw it based on student A's description. Student B should draw the picture as accurately as possible according to student A's description.

Many of these strategies are likely to familiar to many English teachers; the difference is how often you use them. If students are given opportunities to move around talk and share ideas, they will learn more than sitting for a long period listening to a teacher

References:

1. Source: Rance - Roney, J. A. (2010). Reconceptualizing interactional groups: Grouping schemes for maximizing language learning. English Teaching Forum, 48(1), 20-26
2. Find someone “who...” by Hall Houston
3. “15 variation on find someone who and mingling games” by Alex Case

TABIY GEOGRAFIK BILIMLARNI SAMARALI O‘RGANISHNING YETTI SIRI

Suyunov G‘ayrat Nasullayevich
Prezident ta’lim muassasalari agentligi
Qiziltepa tumani ixtisoslashtirilgan maktabi
suyunov.gayrat@inbox.ru. Tel:99.075-66-03

Annotasiya: Ushbu maqolada tabiiy geografik bilimlarni yanada samarali o‘rganishning yetti siri atroficha yoritilgan bo‘lib, o‘quvchilarni fanga qiziqtirish, darslarda o‘quvchilarning geografik bilimlarni osonroq o‘rganishlariga ko‘maklashadigan usullar haqida so‘z yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Dastlabki 20 daqiqa, sinfdagi g‘alaba, nazariyani amaliyot bilan bog‘lash, Miller-ning hamyoni, Xotira mashqi

СЕМЬ СЕКРЕТОВ ЭФФЕКТИВНОГО ИЗУЧЕНИЯ ЕСТЕСТВЕННОЙ ГЕОГРАФИИ

Суюнов Гайрат Насуллаевич
Кызылтепинская районная специализированная школа
Агентства президентских образовательных учреждений

Аннотация: В этой статье подробно раскрываются семь секретов более эффективного изучения естественно-географических знаний, обсуждаются методы заинтересовать учащихся наукой и помочь учащимся легче усвоить географические знания на уроках.

Ключевые слова: первые 20 минут, победа в классе, соединение теории с практикой, бумажник Миллера, упражнение на память.

SEVEN SECRETS OF EFFECTIVE LEARNING OF NATURAL GEOGRAPHIC KNOWLEDGE

Suyunov Ghairat Nasullayevych
Presidential Educational Institutions Agency
Kyziltepa district specialized school.

Annotation: In this article, the seven secrets of more effective learning of natural geographical knowledge are covered in detail, and the methods of making students interested in science and helping students learn geographical knowledge more easily in classes are discussed.

Keywords: The First 20 Minutes, Victory in the Classroom, Connecting Theory to Practice, Miller's Purse, Memory Exercise

Muvaffaqiyatli va raqobatbardosh bo‘lish uchun inson har doim o‘z ustida ish-lashib, o‘zi o‘zini tarbiyalashi kerak. Bu jarayonda bilimlarni samarali o‘zlashti-rishni ta'minlash siri nimada?

1 – sir – juda qiyin materialni o‘rganishda dastlabki 20 daqiqadan optimal sa-marali foydalanish, miyani ortiqcha zo‘riqtirmaslik va keyingi daqiqalarda mash-g‘ulotlarning turini o‘zgartirish. Demak, murakkab mavzuni o‘zlashtirishda mash-g‘ulot turini o‘zgartirishning ahamiyati katta. Masalan, yuqoriga ko‘tarilgan sari havo harorat va havo bosimini o‘zgarishiga oid masalalarni bajarayotganda yoki tabiiy geografik jarayonlar ta'rifini o‘rgana-yotganda charchoqni his etamiz. Bu tanamizning himoya mexanizmi, u bizni ortiqcha zo‘riqishlardan himoya qiladi.

Inson faqat dastlabki 20 daqiqa davomida diqqatni yuqori darajada jamlab tura oladi. Yarim soatdan so‘ng diqqatning bo‘linishi natijasida ma'lumotni qabul qilish 60% gachab 45 daqiqadan keyin 40%gacha sustlashib boradi. Demak, murakkablik darajasi yuqori bilimni bir soatdan keyin tushunish tobora qiyinlashib boraveradi.

2- sir – **sinfdagi g‘alaba.** Darsda va darsdan keyin yutuqlaringizni baholab bo-rishni odat qiling. Bunday yondashuv sizga o‘rganish jarayonidagi salbiy jihatlarni yo‘qotishga, o‘quv motivatsiyasi va mustaqilligini oshirishga yordam beradi. O‘zin-gizning kamchiliklaringizni aniqlang va ularni bartaraf etishga harakat qiling. Bunday mashqni muntazam ravishda bajaring. Shunda o‘zingizni nazorat qila boshlaysiz va xato qilish kamayadi. Darsda va darsdan keyin har doim o‘zingizga samarali o‘rga-nishda yordam-lashadigan savollar berishni o‘rganing. Masalan:

- Bugun men o‘rgangan eng muhim narsa nima?
Javobingizni to‘g‘ridan – to‘g‘ri ish daftaringizga yozing.
- Qaysi savollar menga tushunarsiz bo‘lib qoldi?

Ushbu savollarni darhol yozing, iloji bo‘lsa, o‘qituvchidan so‘rang va ularga javob toring.

3 – sir – nazariyani amaliyot bilan bog‘lash. Nazariy bilimlar amaliyot bilan mus-tahkamlanadi va takomillashadi. Ba'zan ayrim so‘zlar bizga tanish bo‘lsada gap nima haqida ekanini tushunmay qolamiz. So‘zning ma'nosini aniqlay olmaymiz. Sizga bunday muammo tanishmi? Bizning miyamiz biz foydalanmaydigan ma'lumotlarni nima qiladi? To‘g‘ri, u energiyani behuda sarflamaslik uchun uni “uzoq arxiv”ga joylaydi. Masalan, iqlim hosil qiluvchi omillar joylardagi iqlimni shakllanishida muhim hisoblanadi yoki Markaziy Osiyo o‘lkasining re'lefiga, asosan, tog‘, tog‘lik, tog‘ oralig‘idagi botiqlar va baland tekisliklar uchraydi. Qaysi tog‘lar, qaysi botiqlar haqida aytilmasa bu ikkinchi darajali, mavhum ma'lumot deb hisoblab miyamiz uni “uzoq arxiv”ga joylaydi. Lekin biz Markaziy Osiyo o‘lkasining eng baland joyi Qoraqurum tizmasidagi Chogori cho‘qqisi (8611 m), eng past joyi esa Taklamakon cho‘lidagi To‘rfon botig‘i (-154 m) deb urug‘u beradigan bo‘lsak, miya ham unga e'tibor qaratib muhim ma'lumot sifatida qaraydi. 5- sinfda “havo harorati termometr yordamida o‘lchanadi” deb aytib o‘tiladi. Lekin biz darsda termometrni keltirib, o‘quvchining qo‘liga berib, soya joyda 2 metr balanlikda o‘lchash kerakligini tushuntirsak o‘quvchini fanimizga qiziqtiramiz, ushbu dars mashg‘uloti o‘quvchining yodi-da yillar davomi saqlanib qoladi. Muvaffaqiyatli o‘rganishning uchinchi siri bevosita tajriba orqali bilim olish va malaka oshirishdir. Aynan shu narsa “ko‘z qo‘rqoq, qo‘l botir” yekanligi ya'ni eng muhimi, o‘rgangan nazariy bilimlarimizni ongli ravishda qo‘llash kerakligini anglatadi. Shu yerda so‘ngi vaqtlarda tez-tez uchraydigan mne-monika atamasi haqida aytib o‘taman. Mnemonika – eslab qolish san'ati demakdir. Masalan baland tog‘ cho‘qqilarini eslab qolishda yeng balandlarini yoki materikka tegishlilikiga qarab guruh-larga bo‘lib o‘rganilsa osonroq o‘sda qoladi.

4 – sir – tasavvur qilish. Tasavvur qilish axborotni idrok etish uchun katta imko-niyatlar berishi sir emas. Biroq u katta kamchilikka ega – uzoq vaqt davomida olin-gan ma'lumotlarni saqlab qola olmaydi. Miyaning diqqat filtrlari miya energiyasini tejash uchun keraksiz ma'lumotlarni filtirlaydi. Amerikalik psixolog Jorj Millerning “Millerning hamyoni” deb nomlangan nazariya ishlab chiqdi va keyinchalik u “ 7 ± 2 qoidasi” deb atala boshlandi. Qoidaning qisqacha mazmuni insonning qisqa muddatli xotirasi 9 dan ortiq obektni eslay olmaydi. **Millerning hamyoni.** Inson miyasidagi qisqa muddatli xotira yoki o‘ziga xos “hamyon” bir vaqtning o‘zida har xil qiymatli “yetti tanga”dan ortiq bo‘lmagan “pul”ni ushlab turishi mumkin. Agar ular yeti-dan yoki to‘qqizdan ko‘p bo‘lsa, miya ularni intuitiv ravishda 5 dan 9 gacha bo‘lgan guruhlar-ga ajratadi. Ishimizning samarador-ligi va 7 raqami o‘rtasida bevosita bog‘li-qlik mavjud. Misol uchun, dars stolingizni ko‘z oldingizga keltiring. Agar undagi narsalarning soni uyettitadan ko‘p bo‘lsa, miya uni tartibsizlik deb qabul qiladi. Tajri-balarga ko‘ra, inson ish stolini tartibga keltirganidan keyin ishining unumi ortadi. 7 ± 2 qoidasiga rioya qilish vaqtini tejash, turli muammolarni hal qilish, ayniqsa, ja-rayonlarni samaraliroq boshqarishga yordam beradi. Millerning tajribalari shuni ko‘rsatdiki, insonning qisqa muddatli xotirasi o‘rtacha holatda to‘qqizta ikki xonali, sakkizta kup xonali raqamlarni alifboning yetti harfni, beshta bir bo‘g‘inli so‘zni eslab qola olar ekan.

5– sir – samarali takrorlash. German Ebbinhauzning tadqiqotlari natijasiga ko‘ra, egri chiziqqa asoslangan takrorlash texnikasi. Ushbu sodda texnikaga amal qilish uzoq vaqt xotirangizni urintirmasdan 4 baravar ko‘p materialni osongina saqlash imkoniyatini beradi. Inson miyasi ma'lumotni yetarlicha uzoq vaqt davomida saqlab qolishi uchun ma'lum vaqt oralig‘ida unga bir necha marta murojaat qilish kerak bo‘ladi. Ammo murojaat davrlari orasida dam olish vaqtlari bo‘lishi kerak. Imtihondan bir kecha oldin o‘qilgan ma'lumotlar bizning qisqa muddatli xotiramizda saqlanadi, ammo shu tarzda olingan ma'lumotlar uzoq muddatli xotiraga o‘tmaydi. Aqliy hu-jum yangi g‘oyani yaratish uchun foydalidir, ammo biron narsani yodlash uchun emas. Miyaning qisqa muddatli, bir martalik harakati natijasida ma'lumotlarni to‘liq o‘zlashtirish imkoniyati kam yoki u bunday tezkor o‘zlashtirgan narsani uzoq vaqt yodda saqlay olmaydi. Axborotni yodlashda uni tushunib, ma'nosini anglab qa-bul qilish muhimdir. German Ebbinhauz xotiraning salohiyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin bo‘lgan algoritmlarni aniqladi. Axborotni o‘rganish va yodda saq-lashning ko‘plab usullari uning izlanishlari asosida yaratilgan. Olim poliglotlar tu-g‘ilmaydi, balki shakllanadi degan xulosaga keldi. Agar siz juda uzoq vaqt eslab qolishingiz kerak bo‘lsa:

birinchi takrorlash dastlabki o‘qishdan keyin ;

- ikkinchi

takrorlash birinchi takrorlangandan 20-30 daqiqa o‘tgach;

- uchinchi takrorlash ikkinchisidan 1 kun keyin ;
- to‘rtinchi takrorlash uchinchisidan 2-3 o‘tgach ;
- beshinchi takrorlash to‘rtinchi takrorlashdan 2-3 oy o‘tgach bajarilishi zarur.

Shunday qilib, samarali takrorlash usuli an’anaviy usulga qaraganda xotirada to‘rt barobar ko‘proq yangi ma’lumotni saqlab qolish imkonini beradi.

“ Bilim qaytarish va takrorlash mevasidir ” Abu Rayxon Beruniy

Xotira mashqi. 5 ta kichik guruhga bo‘linamiz . Har bir kichik guruh 2 daqiqa davomida berilgan yo‘nalish bo‘yicha 15 tadan nom, davlatlar, daryo, tog‘, qomusiy allo-malar ro‘yxatini tuzadidi. Ro‘yxatni har bir jamoa navbati bilan 40 soniya davomida sinfga ko‘rsatib turadi. Qirq soniya o‘tgach, ro‘yxat birkiriladi, guruhlar ro‘yxatda ko‘rsatilgan so‘zlarni tartib bo‘yicha o‘ttiz soniyada aytib berishlari lozim.

6– sir – muntazam harakatlar. Yumshoq suv qatiq toshni maydalagani singari siz-ning mashxulotlaringizni odatiy xolga keltiradigan muntazam harakatlardir. Berilgan vazifalarni og‘ishmay bajarish samarali natijaga olib keladi. Vazifani takrorlash orqali o‘zlashtirish –kuch faqatgina bilimda emas, balki maqsad sari harakatlarda ekanini tasdiqlaydi.

7– sir – bilish olishni to‘g‘ri tizimlashtirish. Daftaringizda siz yuqoridagi sirlarning barcha daqiqalarini aniq aks etirishingiz kerak, ya’ni:

- mashg‘ulotning maqsadini aniq va yaqol shakllantirish
- mashqlar va topshiriqlar haqida batafsil ma’lumot oling
- maqsadli bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish, muammolli masalalar aniqlan-ganda, ularni darhol hal qilishga intiling
- olingan bilimlarni amalga qo‘llang
- harakatlar maqsadida muvofiq bo‘lishiga e’tibor bering.

Bilim olishga intiling! Agar maqsadingiz yo‘lida astoydil, qunt bilan harakat qilsangiz ...

ADABIYOTLARRO‘YXATI(ИСПОЛЬЗОВАННАЯЛИТЕРАТУРА/REFERENS)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti 2019 yil 29 apreldagi “ O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-son Farmoni. – T. Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 06/19/5712/3034-son.

2. Respublika ta’lim markazi (2020) ”Umumiy o‘rta ta’limda geografiya fanini o‘qitish metodikasi ” (metodik qo‘llanma). Toshkent.

3. Vahobov H, Mirzamahmudov O.T (2016)“ Geografiya o‘qitish metodikasi” uslubiy qo‘llanma . Namangan.

4. Rafiqov V. (2010) ” Qiziqarli geografiya ” T.. 120

5. Suyunov G‘.N (2020) Tadqiqot uz ” O‘zbekistonda ilmiy-amaliy tadqiqotlar ”№20 son.164-167

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН: ИННОВАЦИЯ, ФАН ВА ТАЪЛИМ 10-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.07.2023

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000